Jan Matejko, „Jan Sobieski pod Wiedniem” – opis najważniejszych postaci

Ks. Konstanty Krzysztof Wiśniowiecki
– wojewoda bełski. Pod Wiedniem dowodził ufundowaną przez siebie chorągwią pancerną.

Stanisław Jan Jabłonowski
– hetman wielki koronny i wojewoda ruski.

Marcin Kątski (Kącki)
– generał artylerii koronnej i kasztelan lwowski. Dowodził polską artylerią podczas bitwy wiedeńskiej. Wcześniej był jednym z komisarzy do podpisania traktatu sojuszniczego cesarza Leopolda I z królem Janem III.

Mikołaj Hieronim Sieniawski
– hetman polny koronny i wojewoda wołyński.

Atanazy Miączyński
– starosta łucki, krzepicki, łosiński, późniejszy podskarbi nadworny koronny i wojewoda wołyński. Przyjaciel i towarzysz broni Jana III Sobieskiego. Pod Wiedniem dowodził pułkiem, który według tradycji rodzinnej Miączyńskich, jako pierwszy wdarł się do namiotu Kara Mustafy. Za bohaterstwo w bitwach pod Wiedniem i Parkanami dostał od cesarza tytuł hrabiowski. Najprawdopodobniej to on trzyma w ręku zdobyczny buńczuk – symbol władzy wojskowej w wojsku tureckim i tatarskim. Elementy najprawdopodobniej tego buńczuka znajdują się dziś na Jasnej Górze.

Jan Jerzy III Wettyn
– elektor saski, dowódca 10-tysięcznego korpusu saskiego. Ojciec późniejszego króla polskiego – Augusta II Mocnego.

Maksymilian II Emanuel Wittelsbach
– elektor bawarski, dowódca korpusu bawarskiego. Mąż córki Jana III Sobieskiego – Teresy Kunegundy.

O. Marek D'Aviano
– kapucyn, legat papieski, od 2003 r. święty kościoła katolickiego. Był jednym z najwybitniejszych kaznodziejów XVII w. Nazywano go „duchowym lekarzem Europy". To jemu przypisuje się zjednoczenie chrześcijańskich wojsk w bitwie pod Wiedniem. Jako legat papieża Innocentego XI brał czynny udział w organizowaniu koalicji antytureckiej. W latach 1683-1689 jako kapelan uczestniczył w kampaniach wojskowych. Na kilka dni przed decydującą bitwą, Marek przybył do Tulln pod Kahlenbergiem, gdzie stacjonowały wojska Rzeczpospolitej. 8 września odprawiał mszę świętą w namiocie króla polskiego, który razem z synem Jakubem służył jako ministrant. W tym namiocie znajdował się obraz Matki Bożej Częstochowskiej. O zwycięskiej bitwie o. Marek z Aviano poinformował papieża, kończąc relację słynnymi słowami: „Przyszedłem, zobaczyłem, Bóg zwyciężył!". Na obrazie o. D'Aviano w obu dłoniach trzyma jako tarczę Europy obraz z wizerunkiem Maryi Loretańskiej.

Jan III Sobieski
– król Rzeczpospolitej, głównodowodzący w bitwie pod Wiedniem.

Jakub Sobieski
– syn Jana III Sobieskiego. W trakcie bitwy dowodził chorągwią husarską.

Marcin Cieński
– chorąży sieradzki, rotmistrz husarski. Na obrazie dzierży w dłoni chorągiew królewską z orłem białym.

Karol V Leopold Lotaryński
– książę lotaryński. W bitwie wiedeńskiej dowodził oddziałami cesarsko-niemieckimi.

Johann Andreas von Liebenberg
– burmistrz Wiednia, przygotował stolicę Cesarstwa do obrony przed Turkami. Na obrazie powinien być nieobecny, gdyż zmarł 9 IX 1683 r.

Ks. Franciszek Jan Ignacy von Welczek
– archidiakon opolski. Nazywany także Wilczkiem. Brał udział w udanym poselstwie do Jana Sobieskiego w celu zawarcia sojuszu Cesarstwa z Rzeczpospolitą.

Ks. Jerzy Waldeck
– feldmarszałek niemiecki. Podczas bitwy pod Wiedniem dowodził częścią kontyngentu wojsk Rzeszy.

Ks. Hieronim Augustyn Lubomirski
– marszałek nadworny koronny, dowódca polskich ochotników służących na żołdzie cesarskim. Był w stopniu feldmarszałka-lejtnanta.

Jerzy Franciszek Kulczycki
– jako ochotnik wykradł się z oblężonego Wiednia z prośbą od obrońców o sformowanie szybkiej odsieczy. Po wypełnieniu misji powrócił do miasta z informacją o szykowanej pomocy, co wpłynęło na zarzucenie postaw kapitulacyjnych wśród obrońców. Przekazał także swoje spostrzeżenia z tego co zobaczył po drodze w obozie tureckim. Po zwycięskiej bitwie został okrzyknięty bohaterem wiedeńskim, za co dostał 100 tys. dukatów i dom w mieście. Król Sobieski pozwolił mu wybrać w nagrodę jedną rzecz spośród łupów – ten wskazał worki z kawą. Do historii przeszedł jako właściciel pierwszej kawiarni w Wiedniu, gdzie ubrany w strój osmański podawał kawę po turecku i rogaliki w kształcie półksiężyca – pierwowzór dzisiejszych croissantów.

Jan Michałowicz
– sługa Jerzego Franciszka Kulczyckiego, który wykupił go z niewoli tureckiej. Podczas oblężenia Wiednia wraz z Kulczyckim wymykał się z miasta do Karola Lotaryńskiego.

Marek Matczyński
– koniuszy koronny, późniejszy podskarbi wielki koronny i wojewoda ruski. Bliski przyjaciel króla. Kolekcjoner broni. Uratował Janowi III życie w bitwie pod Parkanami (7 X 1683).

Zygmunt Zbierzchowski
– zasłużony porucznik husarski. Dowodził rotą, która złamała opór chorągwi wielkiego wezyra. Prawdopodobnie zdobył rzekomą turecką chorągiew zwaną proroka lub Mahometa. Na obrazie rzuca ją pod kopyta królewskiego konia.

O. Jan Ambroży Skopowski
– wikariusz generalny kongregacji dominikanów obserwantów w Polsce. Podczas wyprawy wiedeńskiej był spowiednikiem i powiernikiem króla Jana III. Odprawił mszę świętą w dniu bitwy na Kahlenbergu.

Ks. Jan Kazimierz Denhoff
– kanonik krakowski, rezydent Rzeczpospolitej w Rzymie (od 1686 r. kardynał). Odbiera od króla list do papieża Innocentego XI: „Venimus, vidimus, Deus vicit" („Przybyliśmy, zobaczyliśmy, Bóg zwyciężył") – co jest parafrazą słów Juliusza Cezara „Veni, vidi, vici" po zwycięstwie nad królem Pontu, Franakesem w bitwie pod Zelą (47 p.n.e.). Wręczył papieżowi także rzekomą tzw. chorągiew proroka trzymaną przez Zygmunta Zbierzchowskiego.

Hr. Ernst Rüdiger von Starhemberg
– generał armii cesarskiej, dowódca garnizonu Wiednia. Dawał dobry przykład obrońcom mimo odniesionych ran i zachorowania na dyzenterię. Za swe poświęcenie podczas wojen z Turcją został mianowany prezydentem Nadwornej Rady Wojennej Cesarstwa.

Zdeněk Kašpar Kaplíř ze Sulevic
– Czech, marszałek habsburski. W trakcie oblężenia Wiednia dowodził obroną cywilną. W momentach niemocy Starhemberga przejmował jego obowiązki.

Noty przygotował: Michał Sierba
Opracownie graficzne: Mirosław Owczarek

Centralne Muzeum Włókiennictwa w Łodzi